

**O'QUVCHILARNING IJOBIY FAZILATLARINI SHAKLLANTIRISHDA PIRLS
XALQARO BAHOLASH DASTURINING AHAMIYATI****Hasanova Sabohat Komil qizi****Termiz davlat pedagogika instituti talabasi****+998770839702**

Annotatsiya: Maskur maqolani o'qish jarayonida PIRLS topshiriqlarining ahamiyatini anglash bilan bir qatorda, uning o'quvchiga bo'lgan ta'limiy-tarbiyaviy ta'siri haqida fikr yurutilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, tarbiya, xalqaro baholash dasturi, topshiriqlar, baholash, anglash, tahlil qilish, xulosa, dars jarayoni.

Bizni hamisha o'ylantirib keladigan yana bir muhim masala – bu yoshlarimizning odob-axloqi, yurish-turishi, bir so'z bilan aytganda, dunyoqarashi bilan bog'liq. Bugun zamon shiddat bilan o'zgaryapti. Bu o'zgarishlarni hammadan ham ko'proq his etadigan kim – yoshlar. Mayli, yoshlar o'z davrining talablari bilan uyg'un bo'lsin. Lekin ayni paytda o'zligini ham unutmasin. Biz kimmiz, qanday ulug' zotlarning avlodimiz, degan da'vat ularning qalbida doimo aks-sado berib, o'zligiga sodiq qolishga undab tursin. Bunga nimaning hisobidan erishamiz? Tarbiya, tarbiya va faqat tarbiya hisobidan.

Ta'lim tizimimizda PIRLS topshiriqlarining ahamiyati katta. Negaki, o'quvchi shaxsini faolligini, kreativligini oshirishga hizmat qilmoqda. Zamonaviy ta'lim tizimi bilan birgalikda kirib kelgan bu xalqaro baholash an'anaviy dars tizimidagi ko'plab xato va kamchilini bartaraf etishga yordam berdi. “[1]”

An'anaviy dars jarayoni o'qituvchiga qaratilgan bo'lib, faollik o'qituvchi tomonidan tashkillashtiriladi edi. Ammo, bugungi kunda 1 sinf o'quvchilari faollikni o'z qo'liga olmoqda. 4K modeli modeliga asoslangan yangi darsliklar bunga misol bo'la oladi. O'qituvchilar bu jarayonda ta'lim tizimi talablarini bajarish bilan birga o'quvchilarni xalqaro baholash dasturiga tayyorlab boradi. O'zbek mintalitetidan kelib chiqib fikr yuritadigan bo'lsak, bizda ta'lim va tarbiya birgalikda olib boriladi. Boshlang'ich sinf kitoblari ham ushbu talab doirasida vujudga keladi. Ta'lim tizimizga moslashib borayotgan PIRLS tadqiqotlari ham ta'limiy-tarbiyaviy jihatdan o'quvchilar ongiga singdirilmoqda. Bunga misol qilib quyida keltirilgan hikoyani tahlil qilib ko'ramiz:

OYNA

Bog'chada har doimgidek kun o'tmoqda. Bolalar o'ynab, atrofni go'zal tabassumga to'ldiryaptillar. Bo'g'cha opalar esa o'zaro suhbatga berildi. Bolalarning uxlash vaqti bo'lyaptiku! Biri suhbatdan bosh ko'tarib ta'kidladi. Bolalardan habar olay deb o'yingohga borib noodatiy holatga guvoh bo'ldi. Qiziq? Balki, xato eshitgandirman, quloqlariga ishonmas edi. ohidta qadamlar bilan bolalar bildirmay yaqinroq bordi. Bir qiz o'yinchoq telefon orqali turmush o'rtog'i bilan gaplashar edi: nega telefon qilsam ko'tarmayapsiz? Aaa? Alimentni qachon to'laysiz? Nima men bu bolalarni ko'chadan olib keldimmi? Agar yana muddatni kechiktirsangiz sizni sudga beraman. Bog'cha opa ko'zlarini katta-katta ochib yuzini o'yinchoqlar turadigan shkaf tomonga burdi: uch-to'rt bolaning o'zaro suhbatini o'z maromida davom etayotgan edi. Eh do'stim, 2 ta kreditim bor. To'lay olmayapman. Juda qiynalib ketdim. Ishim ham sal-pal yurishmay turibdi. “Meni muammoyim ham senikidan kam emas”- mayus so'z boshladi ikkinchi. 3 ta farzandim ketma-ket o'qishga kirdi. Buni bilasan? Boshida xursand bo'lib, faxrlandib yurar edim. Hozir esa kontrak pulini to'lash bir o'zimga og'irlik qilyapti. Yo, tovba! Hozirgi bolalarning boshida shunga g'am bormi? Shunaqa o'yin ham o'ynaydimi?!

Bizning bolaligimizda ichimizga sig‘may berkimachiq, quvlashmachiq o‘ynar edik. Voy endi bunisini qara? Nega gap qaytaryapsan deb qo‘g‘irchog‘ini kaltaklayapti. Biz erkalab alla aytardik, gaplashardik...-Ey dugon, hozir bolalar uxlasa, bozor boramiz tovarlar kelibdi-yangidan yangi. –Yaxshiyu negadir yelkalarim o‘g‘riyaptida, bora olmasam kerak.-biror bolaga massaj qildir, ancha yengilroq bo‘lasan. Bu qizning suhbatidan baridan oshib tushdiku. Sabr kosasi to‘lgan bog‘cha opa xonaga kirib bordi, ammo bolalarga bir so‘z demadi. Negaki, ota-onalar bilan bu holat yuzasidan gaplashishni diliga tukkan edi. Bolalar uxlash vaqti bo‘ldi, qani ketdik dam olamiz. Sizlarga ertak aytib beraman! Bolalar hursand bo‘lib, o‘z o‘rinlariga borib joylashdilar. Bo‘g‘cha opadan bunday gaplarni eshitgan muassasa direktori zudlik bilan bolalarning ota-onasini chaqirtirdi. Mana, ona-onalar majlisi ham boshlandi. Erinibgina kelayotgan onalarning dard-u hayoli gurungda edi. Ba‘zilari majlisga o‘z vaqtida ham kelmadi. Direktor Dilnoza opa tomoq qirib olib so‘z boshladi: “bugungi kunda kelajagimiz bizning farzandlarimiz qo‘lida. Biz kelajagimizga qanday hissa qo‘shyapmiz? Qandaydir harakat qilyapmizmi o‘zi? O‘z qo‘limiz bilan kelajagimizni barbot qilyapmiz, bundan habarlaringiz bormi hurmatli onalar? Bolalarning yonida har xil gaplarni aytish joizmi? Kredit, aliment yana bir balo bir balolar ... nima bu holat? Jon kuyidirib gapirayotgan direktorning gapi yoqmay boshlagan onalar hayotidan nolishni boshladilar. Eng namunali bog‘chalardan biri edik! Ammo yaqin kunlardan beri holat yaxshi emas! Biz nima qilishga ham hayronmiz, bolalar bolalarcha yashamayapti! Majlisni eshik tirqishidan kuzatib turgan bir-ikki bola o‘yingohga yugurib borib, kelinglar majlis-majlis o‘ynaymiz deya hursand hayqirdilar... “[2]”

SAVOLLAR:

1. Bolalar qayerda o‘ynayotgan edi?
 - a) bog‘chada
 - b) maktabda
 - c) ko‘chada
 - d) xonada
2. Opalarning suhbatdan bosh ko‘tarishga sabab nima edi?
 - a) ovqat kerak edi
 - b) uyiga ketish kerak edi
 - c) bolalar uxlashi kerak edi
 - d) bolalar urush qilishgan edi
3. Bolalar nima haqida gaplashishar edi?
 - a) orzulari haqida
 - b) kelajaklari haqida
 - c) bog‘cha opalari haqida
 - d) muammolari haqida
4. Bog‘cha opa bolaligida qanday o‘yinlar o‘ynar edi?
 - a) koptok
 - b) berkinmachiq
 - c) yashinmachiq
 - d) xola xola
5. Bog‘cha opa nega bolalarga indamadi?
6. Qush uyasida ko‘rganini qiladi maqolini izohlang.
7. Sabr kosasi to‘lishiga sabab bo‘lgan voqealarning so‘ngisi qanday edi uni izohlang
8. Hozirda maktabgacha ta‘limda vaziyat qanday shu voqealar hayotdan olingan?

9. Bolalar nima uchun xursand hayqirdilar?

10. Hikoyaga mos sarlavha toping?

Namuna sifatida keltirilgan “OYNA” hikoyasini o’quvchilar bilan tahlil qilish jarayonida ularga tarbiyaviy jihatlar yoritib beriladi. Ular hikoyaga tanqidiy fikrlarini ayta oladi, tahlil qiladi va umumiy xulosani aytishadi. Sinf rahbari har bir o’quvchining fikrini umumiy lashtirib, xulosa aytar ekan, sinf o’quvchilarining holatidan kelib chiqib tarbiyaga yo’naltiradi. Xulosa jarayonida, xalq maqollaridan foydalanish, buyuk mutafakkirlarimizning hikmatli, purma’no so’zlaridan foydalanish samarali ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hasanova Sabohat Komil qizi “Ona tili va o’qish savodxonligi darslarida PIRLS xalqaro baholash dasturini takomillashtirish” Zamonaviy Boshlang’ich ta’lim innovatsiyalar, muammolar va rivojlantirish istiqbollari xalqaro ilmiy- amaliy konferensiyada 2023
2. Hasanova Sabohat Komil qizi “O’qish savodxonligi darslarida pirls hikoyalarini qo’llash metodikasi” “integrational conference on interdiscinlinary science” 2024
3. Haydarova, M. (2019). MODEL AND PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS CONDUCIVE TO THE FORMATION OF MANAGERIAL COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 7(11)*, 90-93.
4. XABIBULLAYEVNA, X. M. (2022, June). THE NEED TO TEACH THE SUBJECT OF EDUCATION IN PRIMARY SCHOOL. In *Conference Zone* (pp. 97-98).
5. XABIBULLAYEVNA, X. M. (2022, June). THEORETICAL BASES OF PREPARATION OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FOR TEACHING THE SUBJECT OF EDUCATION. In *Conference Zone* (pp. 95-96).
6. Khabibullayevna, H. M. (2021). Scientific-Theoretical Fundamentals Of Improving The Methodological Training Of Future Primary School Teachers To Teach The Subject Of Education. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 12(10)*.
7. Khaydarova, M. H. (2020). DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMMUNICATION COMPEPENCIES IN FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS. *Восточно-европейский научный журнал, (5-6 (57))*, 37-39.
8. Khaydarova, M. (2023). THE CONTENT OF TEACHING SCIENCE OF EDUCATION IN PRIMARY CLASSES. *World Bulletin of Social Sciences, 27*, 45-48.
9. Xaydarova, M. (2023). BO ‘LAJAK BOSHLANG ‘ICH SINFI O ‘QITUVCHILARINI TARBIYA FANINI O ‘QITISH FAOLIYATIGA TAYYORLASH MAZMUNI. *Interpretation and researches, 2(1)*.
10. Shamsiddinova, M., & Xaydarova, M. (2023). INNOVATION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARGA ASOSLANGAN INTERFAOL METODLAR. *Interpretation and researches, 1(1)*.
11. Xaydarova, M. (2023). TARBIYA FANINI O’QITISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI. *Interpretation and Researches, 1(1)*. извлечено от <https://interpretationandresearches.uz/index.php/iar/article/view/1468>
12. Haydarova, M. (2023). TARBIYA FANINI O’QITISHGA METODIK TAYYORGARLIKNI TAKOMILLASHTIRISH. *Interpretation and Researches, 1(1)*.
13. Хайдарова, М. (2023). НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ ВОСПИТАНИЕ. *Ижтимоий-гуманитар*

фанларнинг долзарб муаммолари / Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук / Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(10).

14. Mahliyo Khaydarova. (2023). IMPROVEMENT OF METHODOLOGICAL FACILITY TO TEACHING PEDagogy. *World Bulletin of Social Sciences*, 27, 49-53.

15. Jahonova, X., & Xaydarova , M. (2023). TA'LIMDA STEAM TEXNOLOGIYASI. *Interpretation and Researches*, 1(1).

16. Xaydarova Mahliyo Khabibullaevna. (2024). DEVELOPMENT AND GROWTH OF EDUCATION. *International Conference on Multidisciplinary Science*, 2(3), 83–88.

17. Xo'jamurodova Farzona, & M. Xaydarova. (2024). TA'LIM, TARBIYA JARAYONIDA ILM IY DUNYOQARASHNI SHAKLLANTIRISH. *International Conference on Multidisciplinary Science*, 2(3), 79–82.

18. Хайдарова, М. (2023). НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ ВОСПИТАНИЕ. *Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари / Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук / Actual Problems of Humanities and Social Sciences.*, 3(10).

19. Erkinovich, T. J. (2020). The role of the press in the process of historical development of Uzbekistan: Classification of popular magazines and newspapers. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 10(5), 1982-1989.

20. Jamshid Erkinovich Tangrikulov. (2022). PRESS IN UZBEKISTAN: CLASSIFICATION OF POPULAR MAGAZINES AND NEWSPAPERS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 1451–1455.

21. Tangrikulov , J. (2023). TEATR VA KINO SAN'ATIDA O'ZBEKISTONNING QAYTA QURISH YILLARIDAGI DAVR MUAMMOLARINING AKS ETISHI . *Interpretation and Researches*, 2(1).

22. Tangrikulov Jamshid Erkinovich. (2024). QAYTA QURISH YILLARIDA O'ZBEKISTON SANOATI: YO'L QO'YILGAN XATO VA KAMCHILIKLAR (MATBUOT MATERIALLARI ASOSIDA). *International Conference on Multidisciplinary Science*, 2(3), 121–127.

23. Tangrikulov Jamshid Erkinovich. (2024). O'ZBEKISTONDA SANOAT SOHASINI KADRLAR BILAN TA'MINLASH MASALALARI. *International Conference on Multidisciplinary Science*, 2(3), 132–136.

24. 25.Tangrikulov Jamshid Erkinovich. (2024). O'ZBEKISTONDA 80-YILLARNING IKKINCHI YARMIDA SANOAT SOHASIDAGI ISLOHOTLAR. *International Conference on Multidisciplinary Science*, 2(3), 128–131.

25. Turayev, A. (2023). TIMSS 2023 TADQIQOTIDA RAQAMLI TEST TOPSHIRIQLARINING TURLARI VA JAVOB FORMATLARI. *Interpretation and Researches*, 1(1).

26. Djumayeva , H. ., & Turayev , A. . (2022). METHODOLOGY OF COMBINATORY PROBLEMS SOLVING IN THE TIMSS INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAM IN PRIMARY CLASS MATHEMATICS LESSONS. *Евразийский журнал академических исследований*, 2(12).